

References:

1. Case 30373/13. Mraović v. Croatia [Electronic resource] // ECHR. – 2020. – Resource access mode: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:\[%22document%22\],\[%22itemid%22:\[%22001-202119%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:[%22document%22],[%22itemid%22:[%22001-202119%22]}).
2. Case № 31295/11. Yam v. the United Kingdom [Electronic resource] // ECHR. – 2020. – Resource access mode: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-200315%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-200315%22]}).
3. Case № 69356/13. Frâncu c. Roumanie [Electronic resource] // ECHR. – 2021. – Resource access mode: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-205055%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-205055%22]}).
4. Case № 7610/15. Vasil Vasilev v. Bulgaria [Electronic resource] // ECHR. – 2021. – Resource access mode: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:\[%22document%22\],\[%22itemid%22:\[%22001-213201%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:[%22document%22],[%22itemid%22:[%22001-213201%22]}).
5. Guide on Article 6 of the Convention – Right to a fair trial (criminal limb) [Electronic resource] // Council of Europe/European Court of Human Rights. – 2021. – 124 p. – Resource access mode: https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_6_criminal_eng.pdf.

ПОНЯТТЯ ЗАБОРОНА ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ЧИННИК ПРАВОВОГО ДИСКУРСУ

Кельман Р. М.

аспірант кафедри теорії права та конституціоналізму

Інституту права, психології та інноваційної освіти

Національного університету «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

У сучасній гуманітаристиці, на жаль, уніфіковане трактування ключового терміна «заборона» відсутнє. Не сформована й досі різноспрямованість характеристик. Їхня неуніфікованість хоча й ґрунтується на концепті «недозволеності», «габування», все-таки увідповіднює ті сфери і галузі, в яких у правовому відношенні і досі існують недогляди щодо уніфікованості та диференційованості кримінальної, адміністративної, цивільної чи міжнародно-правової заборон на етапі унормування трудових відносин.

Наприклад, із духовної сфери термін «брехня» чи «крадіжка» набуває розширеної семантизації заборони скажімо, в кримінальному праві. Чи

навпаки у воєнній сфері, в якій значна кількість заборон (наприклад, сучасний колабораціоналізм та ін.) не набувають належного правового втілення у законодавчих актах.

Наявні висновки стосуються тематичних і дискурсивних видів заборон, які у своїх способах забороненої діяльності підлягають правовому регулюванню (конвенційні, конверсаційні); у зв'язку із строгим регламентуванням додержання заборон у суспільному житті (жорсткі і м'які), а також за ступенем поширення (універсальні, локальні й індивідуальні).

Відтак регламентація заборон усіх рівнів та реалізація заборон у різних типах дискурсів актуальна у зв'язку із потребою уніфікації більше 10 тисяч наявних законодавчих актів.

Великий тлумачний словник сучасної української мови так трактує поняття «заборона»: це «наказ не робити чого-небудь» [1, с. 376]. Таке стисле визначення синонімізується із категорією «табу» – заборонаю певних слів, дій тощо, порушення якої, за упередженими уявленнями людей, неминуче спричиняє тяжкі покарання (йдеться про розуміння заборони у первісних племенах і релігійних народів) [1, с. 1426]. Згадане значення трактується як «взагалі яка-небудь заборона», однак, зауважено: «у переносному значенні». Вважаємо, що поняття заборони формувалося ще в первісному суспільстві на ґрунті значення «табу». Тому осмислювати її семантику варто починати із етимології табу.

«Табу (від полінезійського слова *tapu* або *tabu*, що означало заборона) – це негативні приписи (категоричні заборони) на різні дії людей, порушення яких повинно спричинити відповідні санкції». Виникнення їхне пов'язане із регламентуванням і регулюванням життя індивідів і груп (родини, роду, племен та ін.). Поява табу сформована «на соціальній, магійній і релігійній основі в період існування первісного суспільства.

Табу поширювалися на:

- слова (заборона вимовляти імена людей, небіжчиків, духів, богів, назви тварин і ін.);
- людей (жінок, воїнів, правителів тощо);
- тіло людини і частини тіла;
- спілкування, сексуальні і шлюбні відносини, різноманітні форми і види поведінки, дії повсякденного життя (відкриття обличчя, вихід з житла та ін.);
- їжу і питво;
- тварин. Рослини, різні предмети і символи предметів (землю, зброю, амулети тощо), відвідування тих чи інших місць та багато інших.

Дослідники розрізняють «Комунікативні табу як мовно, тематичні та контактні заборони у спілкуванні.

Це комунікативні традиції уникати певних мовних виразів або зачіпати певні теми спілкування в певних комунікативних ситуаціях [2]. Щодо мовних заборон – то це заборона на «вживання у мовному спілкуванні носіїв певної культури окремих слів і словосполучень (наприклад, заборона на вживання нецензурних слів).

Тематичні табу стосуються повної заборони «для окремих осіб у конкретних ситуаціях спілкування, розмов на певну тематику».

Існують контактні табу як заборона на будь-які форми міжособистісного спілкування [2].

За недодержання табу, згідно з традиційними підходами вчинялася кара надприродних сил (забобони) у формі хвороб або смерті. Так пояснювали причини ті, хто виконував роль соціальних контролерів і соціального керування.

Із часом у процесі розвитку суспільних уявлень і відносин склалося розуміння цінностей і норм поведінки, трактування гріха, моралі, релігії і права.

Оскільки заборони покладені в основу регулювання суспільних відносин, то вони стосуються не лише адміністративного права, але й інших його сфер. Однак заборони методологічно правильно розглядати в єдності із приписами, заборонами та дозволами. Причому цю просту сукупність варто оцінювати у відповідній єдності – в пропорційно кількісному вимірі [3].

Межі диференціювання адміністративного і кримінального права встановлені відповідно до спрямованості і характеру відповідних заборон.

З іншими галузями права – митним, правоохоронним, сільсько-господарським, підприємницьким таке розмежування складне через відносини, які регулюються методами як адміністративного, так і названих видів права.

Про важливість самого поняття заборона у законодавчій і правозастосовній діяльності свідчить і дискусія відомих учених у галузі кримінального права.

Кримінально-правова політика, на думку авторитетного вченого Ю. В. Бауліна, у правовій державі займає особливе місце з метою протидії злочинності [4].

Чи заборона виступає одним з елементів системи заходів кримінально-правового характеру? Дослідники виокремлюють «негативну (ретроспективну) і позитивну (перспективну) кримінальну відповідальність, норми якої проявляються 1) в усвідомленому дотриманні кримінально-правової заборони чи виконанні свого кримінально-правового обов'язку або здійсненні ним свого суб'єктивного права». Така думка В. К. Грищука.

Привертає увагу те, що заборона спричиняє позитивну (перспективну) кримінальну відповідальність: вона являє собою форму приписів та їх реалізації у кримінальному законі, що виявляється в усвідомленому дотриманні суб'єктом кримінально-правової заборони чи виконання ним свого суб'єктивного права, передбаченого законом.

Припинення позитивної кримінальної відповідальності, за твердженням дослідника В. К. Грищука, теж передбачає застосування поняття заборони. Йдеться про фактори: 1) припинення чинності кримінального закону, який встановлює певну заборону; 2) невиконання суб'єктом кримінально-правової заборони чи покладеного на нього обов'язку.

У дискусії двох вчених, як бачимо, заборона виступає регулятором суспільних відносин, а також мірою вияву свободи суб'єктів цих відносин.

Однак, Ю. В. Баулін вважає, що з моменту набрання чинності кримінальним законом ніяких кримінально-правових відносин не виникає, як і не існує кримінально-правових заборон». «Заборони не вчиняти певні дії чи бездіяльність передбачені у т. зв. Охоронювальних нормах регулятивного приватного і публічного права». Тобто, кримінальний кодекс України «нічого не забороняє, не встановлює кримінально-правових заборон, а лише містить описання вичерпного переліку видів суспільно небезпечної поведінки, що визнаються державою в якості злочинів (склади злочинів) [4].

Отже, така дискусійність у розумінні трактування заборон досі поки що не вичерпана.

Висновки. Термінологічна недостатність дефініції «заборона» підтверджує неоднозначність її семантики, виявленої у філософському, лінгвістичному, правовому, психологічному та ін.. дискурсах. Це свідчить про величезну потенційну змістову сутність функціонального поняття. Отже, оцінювати заборону лише із кримінально-правових чи з філософських позицій у процесі законотворчої чи правозастосовної діяльності не достатньо. Щоб визначити позитивні довгострокові наслідки заборонних заходів, виправданим у застосуванні є комплексний підхід оцінювання нормативності запропонованих заборон.

Табу піддаються просторово-темпоральним трансформаціям та оцінкам. Прийнятні зміни заборон часткові (тимчасові) як засоби для поліпшення морально-психологічної атмосфери у суспільстві (колективі). Від обмежень очікують і позитивних стимулів. Проблематика міжгалузєвого функціонування заборон та їхня уніфікованість – це важлива масштабна робота, яка очікує свого перспективного розвитку для сфери правового регулювання.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. К.; Ірпінь: КТФ «Перун», 2009. 1736 с.
2. URL: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки..**
3. URL: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.** 04.09.2021.
4. Baulin Yu. V. Fundamentalni problemy kryriminalnoi vidpovidalnosti. URL: <https://newcriminalcode.org.ua>. Perehliad 04.09.2021.

САМОВРЯДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У ПРОЦЕДУРІ АТЕСТАЦІЇ ВІДПОВІДАЛЬНИХ ВИКОНАВЦІВ РОБІТ У БУДІВНИЦТВІ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИЙНЯТТЯМ ЗАКОНУ УКРАЇНИ № 5655 ВІД 11.06.2021 РОКУ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДЕЯКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ УКРАЇНИ ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ СФЕРИ МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Керечан Д. М.

*аспірант кафедри кримінального права і правосуддя
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»
м. Рівне, Україна*

Вступ./Introduction.

На сьогоднішній день процедура атестації (сертифікації) відповідальних виконавців робіт в будівництві, до яких відносяться інженери-проектувальники, інженери технічного нагляду за будівництвом будівель та споруд, експерти, інженери –консультанти, архітектори та ряд інших категорій спеціалістів, здійснюється саморегульованими організаціями – Гільдією проектувальників у будівництві, всеукраїнською громадською організацією «Гільдія інженерів технічного нагляду за будівництвом об'єктів архітектури», асоціацією експертів будівельної галузі, Національною спілкою архітекторів України. Враховуючи нещодавні зміни до чинного законодавства (прийняття у першому читанні Закону України №5655 від 11.06.2021 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування сфери містобудівної діяльності») та викликаний ним суспільний резонанс, виникла необхідність аналізу пропонувананих змін та визначення ролі вищенаведених громадських саморегульованих організацій при здійсненні процедури атестації (по суті -ліцензування) спеціалістів будівельної галузі.